A Szuha-patak vízgyűjtőjének kétéltű- és hüllőfaunája (Amphibia – Reptilia)

Szentgyörgyi Péter
szentgyorgyi@anp.kvvm.hu

A Szuha-patak vízgyűjtőjének élővilágát változó intenzitással több, mint negyedszázada kutatom, a legtöbb adattal a terület növényvilágáról, valamint madár- és emlősfaunájáról rendelkezem, de igyekeztem minél több adatot összegyűjteni az egyéb állatfajokról is. A herpetofaunisztikai eredmények megjelentetését azért is fontosnak tartom, mivel az irodalomban különösen a hüllőkről nagyon kevés a területre vonatkozó adat.

Természetföldrajzi viszonyok

Az Észak-magyarországi-középhegységben két Szuha nevű patak is található. Az itt tárgyalt folyóvíz Borsod-Abaúj-Zemplén megyében az országhatártól a Bódváig terjedő szakaszon a Sajó legjelentősebb baloldali mellékvize. A másik Szuha Nógrád és Heves megye folyóvize, a Zagyvába ömlik. Patakunk Szuhafő felett ered, és eredetileg Sajószentpéternél volt a torkolata, de az 1950-es évek végén a Szuha alsó szakaszának átépítése következtében ez Kazincbarcikához – a Sajón mintegy 5 km-rel feljebb – közelebb került. Múcsony határában vízosztó művet építettek, azóta a patak vízhozamának nagy része az új, mesterséges mederbe kerül, míg a patak régi medréből holtág lett. A kutatott rész földrajzilag az Észak-magyarországi-középhegység nagytáj Észak-magyarországi-medencék középtájának Borsodi-dombság kistájcsoportjában, nagyobb részt a Putnoki-dombság, kisebb részt a Sajó-völgy nevű kistájon fekszik (MAROSI et SOMOGYI 1990). A vízgyűjtő területe 212 km^2. A 200-250 méter tengerszint feletti átlagmagasságú (a vízgyűjtő legmagasabb pontja 375 méter), völgyekkel felszabdalt medencedombságra a közel párhuzamosan futó DK-i, D-i csapású völgyek rendszere jellemző. Ezek a Szuha-patak völgye, a

Csörgős-patak völgye, a Zúgó-völgy (Imola-patak völgye), a Rudabányai-völgy (Ormos-patak völgye) és a Kazinczy-völgy (Mák-patak völgye). Domborzati viszonyaikra a völgyközi hátak mellett a hegylábi lejtők jellemzőek, a völgyek patakjait ligetek és nedves rétek kísérik, közöttük 2-3 km széles, nagyrészt cseres-tölgyessel borított hátak találhatók, de nagyobb területet borítanak a részben másodlagosan kialakult száraz gyepek is. A kutatott terület északi részei az Aggteleki Nemzeti Parkhoz tartoznak, a terület részben NATURA 2000 – madárvédelmi, illetve NATURA 2000 élőhelyvédelmi terület. A térségben 11 ex lege védett lápterület található.

Éghajlat

A térségé mérsékelten hűvös, mérsékelten száraz. Évi középhőmérséklete 8,7-9,2 °C, ami a vegetációs időszak átlaghőmérsékletét tekintve 15,4-15,8 °C körül alakul. A területre hulló csapadék mennyisége 650 mm körüli (MAROSI et SOMOGYI 1990).

Vízrajz

A Szuha víztipológiailag csermely típusú kis vízfolyás, vízjárása szélsőséges. Jelentősebb mellékvizei a Csörgős-, az Ormos-, az Imola- és a Mák-patak. A kisebb mellékpatakok közül jelentősebb a Korlát-, a Bakóc- és a Szil-patak. Természetes tava a területnek nincs, a mesterséges bányagödrök alkotják az állóvizeket. A környéken az 1950-es, 60-as, majd 90-es és 2000-es években működtek, illetve működnek külfejtéses szénbányák, ezek nyomán maradtak vissza bányagödrök Felsőnyárád, Kurityán, Izsófalva, Ormosbánya és Rudolftelep határában. A legnagyobbak mélysége meghaladja a 15 métert, területe pedig a 4 hektárt.

A herpetofauna élőhelyei

A fenti vizek mellett a kétéltűek szaporodása szempontjából jelentős a jákfalvai Gyökér-kúti mocsár, a dövényi Kötél-föld mocsara, a múcsonyi Holt-Szuha melletti területek (itt 2006-ban volt jelentős vízivilág) és még néhány kisebb, nagyrészt ideiglenes vízállás. A hűvös mikroklímájú völgyek miatt fordul elő a vízgyűjtőn a gyepi béka és a sárgahasú unka. A nedves rétek, száraz rétek, erdők és lakott területek is [dövényi kertünkből például 5 kétéltű és 3 hüllő faj került elő] több faj otthonául szolgálnak.

Irodalmi áttekintés

Az első adatokról VÁSÁRHELYI (1964) tudósít, ő 4 kétéltű fajról közöl konkrét előfordulási adatot, 3 kétéltű és 1 hüllő fajt pedig a megyében gyakorinak említ. A továbbiakban SOLTI et VARGA (1988) 3 kétéltű és 1 hüllő, ENDES (1992) 1 kétéltű, VARGA (1995) 5 kétéltű és 1 hüllő, GUBÁNYI (1999) 3+1 hibrid kétéltű és 1 hüllő, BAKÓ (2003) 3 kétéltű és 1 hüllő faj előfordulásáról közöl adatokat. Az irodalomban összesen 10+1 hibrid kétéltű és 1 hüllő faj adatai szerepelnek.

Módszer

Az adatok nagy részéhez terepi megfigyeléssel jutottam, a legtöbb esetben nem volt szükség az állatok megfogására, a megfogott vagy a halászat illetve vízi gerinctelen mintavételezés során hálóba került példányokat helyszíni határozás után szabadon engedtem. Néhány esetben elhullott példányokat is tanulmányoztam, és a békák esetében a hang alapján történt észleléssel is sok előfordulást jegyeztem fel. A határozást DELY (1967, 1978), PÉCHY et HARASZTHY (1997) és KORSÓS (1996) munkái alapján végeztem. Saját magam 13 kétéltű és 9 hüllő faj előfordulását bizonyítottam.

Az adatok részletezése

A részletezés során 15 kétéltű, 9 hüllő faj esetében az alábbiakat tüntetem fel: a faj tudományos neve, magyar neve, hazai védettsége (V= védett) és eszmei értéke ezer forintban. A lelőhelyek a települések alfabetikus sorrendjében, utána a földrajzi vagy egyéb beazonosítható szűkítés, majd a lelőhely UTM kódja (amennyiben pontosan ismert vagy meghatározható úgy 2,5x2,5 km-es négyzetre vonatkoztatva) a megfigyelés dátuma, a megfigyelt példányszám (ez valamennyi esetben kifejlett példányra vonatkozik), elhullott példányok esetében Eh. jelzés, a megfigyelő nevének rövidítése, akiknek ezúton is köszönöm, hogy publikálatlan adataikat felhasználhattam (FL= Fügedi László, FR= Farkas Roland, HA= Huber Attila, KD= Kováts Dávid, SZP= Szentgyörgyi Péter), publikált adat esetében zárójelben a publikáció irodalomjegyzéknél szereplő rövidítése. Amennyiben a fenti adatok valamelyike hiányzik, úgy adatot nem tüntettem fel. (Ragály VI 1964, értelmezése min. 1pd. 1964 előtt). A gyakori fajok esetében eltekintek a részletes faunisztikai adatok közlésétől, de feltüntetem az aktív kifejlett példányok megfigyelési intervallumát.

AMPHIBIA

Salamandra salamandra (LINNAEUS, 1758) Foltos szalamandra V 10

Nem találtam, adata: **Ragály** DU66 (VI 1964). Az erdei vizek időszakossá válása miatt valószínűleg kipusztult.

Triturus cristatus (LAURENTI, 1768) Tarajos gőte V 10

Ritka, adatai: **Imola:** Bakbán DU66D1 1991. 04. 07. 3pd. SZP-FL; **Trizs** DU66 (VI 1964). Régi adatai megerősítésre, revideálásra (?) várnak, mivel az újabb hazai kutatások szerint a faj tiszta állománya hazánkban nem él, elterjedésének déli határa az Aggteleki-karszttól északra található. Genetikai vizsgálatok alapján az Aggtelek környéki populáció is a korábban alfajnak

tartott *T. dobrogicus* (KIRITZESCU, 1903) fajhoz tartozik (VÖRÖS et MAJOR 2007).

Triturus vulgaris (LINNAEUS, 1758) Pettyes gőte V 2

Kevés adata ellenére valószínűleg gyakoribb: **Alsószuha:** Bakóc-völgy DU65A2 2006. 04. 14. 1pd KD; **Dövény:** Kötél-föld DU65D1 2002. 05. 01. 1pd. SZP; **Felsőkelecsény:** Kelecsényi-nagy-hegy DU75A2 1990. 04. 15. 10 pd. FL; **Imola**: Bakbán DU66D1 1991. 04. 07. 50pd. SZP-FL; Törés-oldal DU66D4 1990. 04. 17. 10pd. FL; **Izsófalva:** Kavicsos DU75B4 1999. 04. 03. 5pd. SZP; Ormos-patak DU75B4 1994. 04. 27. 1pd. SZP; **Jákfalva:** Gyökér-kúti-mocsár (Ny-i) DU65D3 2006. 05. 14. HA; **Rudabánya:** Belterület DU75A1 1987. 1pd. (SB-VA 1988); **Trizs** DU66 (VI 1964).

Bombina bombina (LINNAEUS, 1761) Vöröshasú unka V 2

Főleg a déli részeken, részben a következő fajjal hibridizálódva is, **Alsószuha:** Alsó-rét DU65A4 2003. 05. 24. 1pd. SZP; Ritka-dűlő DU65A4 1997. 06. 16. 1pd. SZP; **Dövény:** Gödör-köz-dűlő DU65C2 1997. 06. 16. 1pd. SZP; Kötél-föld DU65D1 1995. 06. 29. 10pd. SZP; 2003. 03. 31. 1pd. SZP; 2004. 04. 04. 1pd. SZP; **Felsőkelecsény:** Nyárádi-dűlő DU75A2 1999. 09. 09. 1pd. SZP; 1999. 09. 17. 1pd. SZP; **Felsőnyárád:** Belterület DU75B1 1987. 04. 15. 1pd. SZP;1994. 06. 09. 1pd. SZP; 1999. 04. 10. 1pd. SZP; Csörgős-patak DU75B1 1993. 05. 20. 1pd. SZP; Egyház-megi-dűlő DU65D4 2005. 05. 10. 1pd. SZP; 2006. 06. 14. 1pd. SZP; Kelecsényi úton aluli dűlő DU75B1 1999. 08. 10. 1pd. SZP; 1999. 09. 09. 1pd. SZP; 2006. 05. 05. 1pd. SZP; Mestergaz DU75B1 1995. 09. 22. 1pd. Eh. SZP; **Imola:** Avas-oldal DU66 1984.07.19. (GA 1999); Bakbán DU66D1 1991. 04. 07. 1pd. SZP-FL; **Izsófalva:** Alsó-rét, csatorna DU74A3 1990. 04. 15. 1pd. SZP; 2001. 04. 08. 1pd. SZP; Alsó-réti tavak DU74A3 2000. 04. 15. 1pd. SZP; 2001. 04. 13. 1pd. SZP; 2005. 04. 27. 1pd. SZP; Kavicsos DU75B4 1989. 03. 27. 1pd. SZP; 1991. 05. 05. 1pd. SZP; 1992. 04. 20. 1pd. SZP; 1999. 04. 03. 1pd. SZP; 2000. 04. 14. 1pd. SZP; 2000. 04. 22. 1pd. SZP;

Jákfalva: Gyökér-kúti-mocsár DU65D3 1995. 05. 21. 1pd SZP; 1995. 06. 29. 1pd. SZP; 1996. 04. 28. 1pd. SZP; 2000. 04. 10. 1pd. SZP; 2001. 04. 08. 1pd. SZP; 2003. 03. 29. 1pd. SZP; 2003. 04. 20. 1pd. SZP; 2004. 04. 04. 1pd. SZP; 2004. 04. 10. 1pd. SZP; 2004. 04. 12. 1pd. SZP; 2006. 04. 01. 4pd. SZP; 2006. 04. 07. 1pd. SZP; 2006. 05. 11. 1pd. SZP; 2006. 06. 14. 1pd. SZP; **Kurityán:** Belterület DU75B2 1986. 05. 29. 1pd. SZP; 1986. 06. 02. 1pd. SZP; Bódi-tó DU75B2 2006. 06. 14. 1pd. SZP; 1986. 05. 19. 1pd. SZP; 1986. 05. 20. 1pd. SZP; 1987. 04. 15. 1pd. SZP; 1999. 04. 10. 1pd. SZP; 2000. 04. 23. 1pd. SZP; 2001. 03. 30. 1pd. SZP; 2002. 04. 02. 1pd. SZP; 2005. 05. 10. 1pd. SZP; Hencel-szög DU75B2 2006. 05. 07. 1pd. SZP; Malom-mező DU75B4 2000. 04. 14. 1pd. SZP; Szuha DU75B4 2000. 04. 14. 1pd. SZP; Vaskapu DU75B4 1999. 08. 12. 1pd. SZP; Vaskapui mocsár DU75B4 1986. 05. 19. 1pd. SZP; 2000. 04. 22. 1pd. SZP; 2003. 04. 20. 1pd. SZP; 2005. 05. 10. 1pd. SZP; **Múcsony:** Ragályi-szög DU74C4 2006. 06. 09. 1pd. SZP; 2006. 05. 13. 1pd. SZP; 2006. 06. 14. 1pd. SZP; **Ormosbánya:** Máris-rét DU75B3 1986. 05. 25. 1pd. SZP; **Ragály:** Csálos DU66D2 1991. 08. 13. 1pd. SZP; Tamáska DU66D2 2004. 04. 03. 1pd. SZP; **Rudabánya:** Belterület DU75A1 1987. (SB-VA 1988); 1990. 05. 30. 1pd. FL; **Rudolfelep:** Belterület, Mák-patak DU75D2 2001. 07. 28. 1pd. SZP; **Zádorfalva:** Szuha-völgy DU65A1 1999. 06. 25. 1pd. SZP.

var. viridis: **Izsófalva:** Szuha, kavicsosi szakasz DU74A3 2000. 04. 16. 1pd. SZP.

Bombina variegata (LINNAEUS 1758) Sárgahasú unka V 10

Ritka, **Alsószuha:** Bakóc-völgy DU65A2 2006. 04. 14. 2pd. KD; 2006. 04. 15 2pd. KD; Büdös-kút-oldal DU65A4 2006. 04. 13. 1pd. KD. Nem találtam, de a hűvös mikroklímájú botanikailag (Cardamine glanduligera, Primula elatior stb.) is érdekes Bakóc-völgy környéki adatai figyelemre méltóak.

Bombina bombina x Bombina variegata hibrid

Felsőnyárád: Mestergaz DU75B1 1999. 08. 12. 1pd. Eh. SZP; **Imola:** Avas-oldal DU66 1984.07.19. (GA. 1999).

Pelobates fuscus (LAURENTI, 1768) Barna ásóbéka V 2

A faj nemcsak a déli löszös területeken, hanem az északi kötöttebb talajú részeken is él, ismert szaporodó helyei: **Dövény:** Kötél-föld, **Felsőnyárád:** Kelecsényi úton aluli dűlő**, Imola:** Bakbán, **Izsófalva:** Alsó-réti bányatavak**,** Kavicsos, **Jákfalva:** Gyökér-kúti-mocsár**, Kurityán:** Bódi-tó, **Múcsony:** Ragályi-szög**, Ormosbánya:** Máris-rét**, Ragály:** Tamáska. Adatai: **Dövény:** Kötél-föld DU65D1 2000. 04. 10. 10pd. SZP; 2003. 04. 14. 15pd. SZP; 2004. 04. 04. 5pd. SZP; **Felsőnyárád:** Kelecsényi úton aluli dűlő DU75B1 1999. 04. 10. 3pd. SZP; Mestergaz DU75B1 2007. 07. 01. 1pd Eh. SZP; **Imola:** Bakbán DU66D1 1991. 04. 07. 5pd. SZP; **Izsófalva:** Alsó-réti bányatavak DU74A3 2002. 03. 31. 5pd. SZP; 2005. 04. 22. 5pd. SZP; 2005. 04. 27. 3pd. SZP; Belterület DU75B4 1986. 04. 06. 1pd. SZP; Józsefakna DU75 2006. 04. 18. FR; Kavicsos DU75B4 1989. 03. 27. 10pd. SZP; 1992. 04. 20. 10pd. SZP; 1999. 04. 03. 5pd. SZP; 2000. 04. 14. 5pd. SZP; **Jákfalva:** Gyökér-kúti-mocsár DU65D3 2001. 03. 19. 10pd. SZP; 2001. 04. 05. 3pd. SZP; 2006. 04. 07. 1pd. SZP; **Kurityán:** Belterület DU75B2 2006. 04. 07. 1pd. SZP; Bódi-tó DU75B2 2001. 03. 30. 10pd. SZP; 2002. 04. 02. 5pd. SZP; **Múcsony:** Ragályi-szög DU74C4 2006. 05. 14. HA; **Ormosbánya:** Máris-rét DU75B3 1994. 04. 09. 5pd. SZP; **Ragály:** Tamáska DU66D2 2004. 04. 03. 5pd. SZP.

Bufo bufo (LINNAEUS, 1758) Barna varangy V 2

Nem ritka, ismert szaporodó helyei: **Dövény:** Kötél-föld DU65D1, **Felsőnyárád:** Egyház-megi-dűlő DU65D4**,** Kelecsényi úton aluli dűlő DU75B1, **Izsófalva:** Alsó-réti bányatavak DU74A3, **Jákfalva:** Gyökér-kúti mocsár DU65D3, **Múcsony:** Holt-Szuha mellett DU74 (Berek, Lánc-rét, Ragályi-szög), **Ormosbánya:** Gyilkos-tó DU75B3, Máris-rét DU75B3, **Ragály:** Tamáska DU66D2**;**

Megfigyelve március 11. és október 27. között. Irodalom: BB 2003, VA 1995.

*Bufo viridis (*LAURENTI, 1768) Zöld varangy V 2

Gyakori, főleg lakott területeken, március 25 és november 2. között észleltem. Irodalom: VA 1995.

Hyla arborea (LINNAEUS, 1758*)* Zöld levelibéka V 2

Közönséges, főleg nedves réteken és lakott területeken március 9. és október 31. között. A nyári haris felmérések alkalmával az egész területen észleltem. Irodalom:VA 1995.

*Rana arvalis wolterstorffi (*FEJERVARY, 1919) Mocsári béka V2

Egyetlen adata: **Dövény:** Alsó-rét DU65C2 2004. 04. 12. 1pd. SZP. A tágabb környéken is ritka kisebb állományai a Sajó folyó, valamint a Bódva- és a Rakaca- patakok mellett élnek.

*Rana dalmatina (*BONAPARTE, 1840) Erdei béka V 2

Gyakori., erdőkben, nedves réteken március 16. és december 5. között figyeltem meg. Irodalom: BB 2003, GA 1999, VI 1964.

*Rana temporaria (*LINNAEUS, 1758) Gyepi béka V 10

Alsószuha: Bakóc-völgy (szaporodó hely) DU65A4 1999. 09. 12. 2pd. SZP; 2001. 08. 13. 2pd. SZP; Feneketlen 2006. 04. 07. 1pd. SZP; Juhászat 2006. 04. 07. 1pd. SZP; **Dövény:** Belterület DU65C2 2002. 06. 20. 1pd. SZP; 2003. 06. 22. 1pd. SZP; 2004. 08. 15. 1pd. SZP; 2005. 03. 31. 2pd. SZP; 2005. 06. 19. 2pd. SZP; 2008. 08. 08. 2pd. SZP; Szuha DU65 1993. 08. 08. (GA 1999); Kötél-föld (szaporodó hely) DU65D1 2003. 03. 30. 1pd. SZP; 2003. 03. 31. 30pd. SZP; 2005. 03. 18. 1pd. SZP; 2005. 04. 08. 10pd. SZP; 2006. 04. 01. 30pd. SZP; 2007. 03. 11. 10pd. SZP; **Felsőnyárád:** Fekete-völgyi bánya DU75B1 1995. 09. 01. 1pd. SZP; **Izsófalva:** Ormos-patak-völgye DU75B4 1999. 09. 05. 1pd. SZP; **Jákfalva:** Belterület 2008.03.10. 2pd. SZP; Varcsó-tanya 1993. 02. 01. (GA 1999); 1997. 02. 17. (GA 1999); **Ragály:** Csörgős-patak völgye DU65C1 (EM 1992); 2006. 04. 28. 1pd.

SZP; **Szuhafő:** Korlát-patak (szaporodó hely) DU56D4 2001. 05. 27. 1pd. SZP; Szuha (szaporodó hely), **Zádorfalva:** Rakottyás-tető DU66B2 1999. 07. 25. 1pd. SZP.
További irodalom: BB 2003.

Rana kl. esculenta (LINNAEUS, 1758) Kecskebéka V 2

Március 31. és október 6. között figyeltem meg. Irodalom: SB-VA 1988; VA 1995.

Rana lessonae (CAMERANO, 1882*)* Kis tavi béka V 2

Állóvizekben és a Szuhában, április 4. és szeptember 7. között.

*Rana ridibunda (*PALLAS, 1771) Tavi béka V 2

Állóvizek és patakok mentén gyakori. március 31. és október 28. között. Irodalom: VA 1995.

A három együtt előforduló faj gyakoriságának megállapítása további vizsgálatokat igényel, az elkülönítést KORSÓS (1996) munkája alapján végeztem.

REPTILIA

Anguis fragilis colchicus (NORDMANN, 1840) Lábatlan gyík V 10

Nem gyakori, **Dövény:** Felső-rét DU65D2 2007. 07. 22 1pd. SZP; **Felsőkelecsény:** Kelecsényi-nagy-hegy DU75A2 1995. 05. 20. 1pd. FL; Felsőnyárád: Mestergaz DU75B1 1994. 04. 30. 1pd. SZP; 1995. 05. 24. 1pd. Eh. SZP; **Ormosbánya:** Máris-rét DU75B3 1982. 07. 01. 1pd. SZP; **Szuhafő:** Pető-háza DU56D4 2004. 08. 01. 1pd. Eh. SZP; Pincék alja DU56D4 2007. 09. 17. 1pd. Eh. SZP.

*Lacerta agilis (*LINNAEUS, 1758) Fürge gyík V 10
Gyakori, március 8. és október 10. között figyeltem meg. Irodalom. BB 2003, SB–VA 1988 és VA 1995.

Lacerta viridis (LAURENTI, 1768) Zöld gyík V 10

Nem ritka, főleg a déli részeken, **Alsószuha:** Büdös-kúti-oldal DU65A4 2006. 04. 13. 3pd KD; DU65A4 2006. 04. 13. 1pd. KD; **Felsőkelecsény:** Nagy-hegyi szőlő DU75A2 2001. 07. 28. 1pd. SZP; **Felsőnyárád:** Mestergaz DU75B1 1990. 07. 18. 1 pd. SZP; 1993. 06. 07. 2pd. SZP; 1994. 05. 04. 1pd. SZP; 1994. 05. 13. 1pd. SZP; 1994. 06. 10. 1pd. SZP; 1995. 05. 07. 4pd. SZP; 2001. 04. 30. 1pd. SZP; 2003. 05. 03. 6pd. SZP; 2007. 06. 05. 1pd. SZP; Szuha 2007. 06. 12. 1pd. SZP; **Izsófalva:** Alsó-rét DU74A3 2007. 06. 05. 1pd. SZP; Szuha, kavicsosi szakasz, híd DU74A3 2003. 07. 08. 1pd. SZP; **Kurityán:** Hársas-erdő DU75B2 2006. 08. 01. 1pd. SZP; 2007. 08. 26. 1pd. SZP; Ormos-hegy DU75B3 2000. 05. 27. 1pd. SZP; Susa-tető DU75B4 2005. 05. 10. 1pd. SZP; Szőlő-oldal DU75B4 2001. 05. 06. 3pd. SZP; 2005. 05. 10. 5pd. SZP; 2006. 04. 23. 1pd. SZP; Szuha DU75B4 2000. 04. 23 1pd. SZP; **Rudabánya:** Mészkő-örlőDU75A1 1993. 05. 25. 1pd. FL; **Zádorfalva:** Nagy-szőlő DU66B2 1997. 05. 18. 1pd. SZP.

Podarcis muralis (LAURENTI, 1768) Fali gyík V 10

Ritka, **Alsószuha:** Bakóc-völgy DU65A4 1999. 09. 12. 1pd. SZP; **Dövény:** Belterület DU65C2 2005. 04. 14. 2pd. SZP; 2005. 04. 30. 1pd. SZP; **Felsőnyárád:** Mestergaz DU75B1 1994. 04. 20. 2pd. SZP; 2003. 05. 03. 6pd. SZP; **Izsófalva:** Szuha, kavicsosi szakasz DU74A3 1999. 09. 05. 1pd. SZP; 1999. 09. 12. 1pd. SZP; **Kurityán:** Kazai-oldal DU75B2 2007. 08. 26. 1pd. SZP; Szőlő-oldal DU75B4 2001. 05. 06. 1pd. SZP; 2003. 05. 04. 1pd. SZP; 2005. 05. 10. 2pd. SZP.

*Coronella austriaca (*LAURENTI, 1768) Rézsikló V 10

Rudabánya környékén nem ritka. **Felsőkelecsény:** Szakáll-hegy DU75A1 1990. 06. 25. 1pd. FL; 1996. 04. 28. 1pd. Eh. SZP; **Izsófalva:** Belterület DU75B4 2003. 08. 10. 1pd. SZP; Sűrű-tető DU75B4 1993. 09. 25. 1pd. SZP; **Kurityán:** Hencel-szög DU75B4 1991. 05. 10. 1pd. FL; Szőlő-oldal DU75B4 2000. 04. 22. 1pd. SZP; **Rudabánya:** Belterület DU75. 1995. 10. 04. 1pd.

FL; Mészkő-örlő DU75A4 1991. 05. 07. 1pd. FL; 1992. 07. 02. 1pd. Eh. FL.

Elaphe longissima (LAURENTI, 1768) Erdei sikló V 10

Kevés megfigyelés: **Dövény:** Pencs-tető DU65C2 1997. 06. 14. 1pd. SZP; **Edelény:** Nyerges-tető, Császta pihenő DU75D2 1990. 08. 04. 1pd. SZP; **Imola:** Leléte-völgy DU66D3 1990. 06. 20. 1pd. FL.

Natrix natrix (LINNAEUS, 1758) Vízisikló V 10

Elterjedt, **Alsószuha:** Alsó-rét DU65A4 2000. 05. 08. 2pd. SZP; Bakócz 2008. 06. 04. 1pd. SZP; Hideg-kút-völgy DU65A4 2001. 08. 24. 1pd. HA; Szuha DU65A3 2003. 06. 27. 1pd. SZP; **Dövény:** Belterület DU65C2 2004. 07. 15. 1pd. SZP; 2007. 06. 17. 1pd. SZP; 2008. 05. 17. 1pd. Eh. SZP; 2008. 06. 01. 1pd. SZP; 2008. 06. 16. 1pd. SZP; 2008. 06. 26. 1pd. SZP; Felső-rét DU65C2 1998. 08. 29. 1pd. Eh. SZP; Szuha DU65C2 2003. 05. 02. 1pd. SZP; 2003. 06. 09. 1pd. SZP; **Felsőkelecsény:** Szakállhegy DU75A1 1996. 04. 28. 1pd. SZP; **Felsőnyárád:** Csörgőspatak DU75B1 1994. 05. 09. 4pd. SZP; Kelecsényi úton aluli dűlő DU75B1 1994. 06. 09. 1pd. SZP; **Imola:** Imola-patak DU66D1 2001. 08. 17. 1pd. SZP; **Izsófalva:** Alsó-réti tavak DU74A3 2003. 05. 31. 2pd. SZP; Belterület DU75B4 1986. 08. 16. 1pd. SZP; 1988. 05. 29. 1pd. Eh. SZP; Ormos-patak DU75B4 1990. 05. 03. 1pd. SZP; 1993. 10. 10. 1pd. SZP; 1999. 09. 18. 2pd. SZP; **Kurityán:** Fekete-völgy DU75B2 2007. 06. 20. 1pd. SZP; Szőlőoldal DU75B4 2000. 04. 14. 1pd. SZP; Szuha 1986. 05. 20. 1pd. SZP; DU75B4 2001. 04. 30. 1pd. SZP; **Ormosbánya:** Máris-rét DU75B3 1986. 06. 14. 1pd. SZP; Ormos-oldal DU75B3 1986. 06. 16. 1pd. SZP; Ormos alja DU75 1992. 06. 22. 1pd Eh. FL; **Ragály:** Belterület 2006. 09. 12. 1pd. SZP; **Rudabánya:** Gyergyános-tető DU75A1 1990. 06. 24. 1pd. FL; Sár-völgy-erdő DU75A1 1990. 06. 24. 1pd. FL; **Rudolftelep:** Belterület, Mák-patak DU75D2 2003. 05. 31. 1pd. SZP; **Zádorfalva:** Szuha DU65A1 2004. 08. 19. 1pd. SZP; **Zubogy:** Zúgó-patak DU75A1 1990. 05. 10. 1pd. FL.

Natrix tessellata (LAURENTI, 1768) Kockás sikló V 10

Ritka, **Felsőnyárád:** Csörgős-patak DU75B1 1994. 06. 14. 1pd. SZP. Valószínűleg máshol is előfordul, hiszen a területtől északra (Jósvafő környéke) illetve a Sajó jobbpartján (pl. Kazincbarcika Tardona-patak) gyakori.

Emys orbicularis (LINNAEUS, 1758) Mocsári teknős V 50

Ritka, **Izsófalva:** Kavicsosi-bányató DU74A3 2003. 06. 20. 1pd. SZP. Nem zárható ki a fogságból történt kihelyezés sem, bár a faj a déli rész melletti Sajó holtágaknál szaporodik.

Veszélyeztető tényezők:

Az elgázolás elsősorban a Jákfalva és Dövény környéki Bufo állományt veszélyezteti. A vízszennyezés Zádorfalvánál a legjelentősebb, itt a Szuhán többször tapasztaltam halpusztulást, ez a herpetofaunát is érzékenyen érintheti (kommunális szennyvíz). A kiszáradás a kisvizekbe petéző kétéltű fajok lárváit, a gyerekek általi gyűjtések elsősorban a fürge gyík, míg a szándékos pusztítások („agyonverés") elsősorban a vízisikló állományát tizedeli. A tavaszi égetések pedig a gyepekben élő fajok állományát apasztják, helyenként (pl. a Zádorfalva környéki botanikailag legértékesebb gyepek) szinte teljesen elpusztítják.

IRODALOM

BAKÓ, B. 2003. Adatok a Szuha-völgy kétéltű és hüllő faunájához Kutatási jelentés ANPI Jósvafő (BB 2003).

DELY, O. GY. 1967. Kétéltűek – Amphibia. Magyarország Állatvilága – Fauna Hungariae, Akadémiai Kiadó, Budapest, 80 pp

DELY, O. GY. 1978. Hüllők-Reptilia. Magyarország Állatvilága – Fauna Hungariae, Akadémiai Kiadó, Budapest, 120 pp

ENDES, M. 1992. A gyepi béka (Rana temporaria L.) magyarországi elterjedéséről és ennek okairól. Calandrella, VI/2: 49-52. (EM 1992)

GUBÁNYI, A. 1999. Amphibians and Reptiles from the Aggtelek Karst region, In: MAHUNKA, S. (ed.): The Fauna of the Aggtelek National Park: 655-662. Hungarian Nat. Hist. Mus. Budapest. (GA 1999)

KORSÓS, Z. 1996. Kétéltűek és hüllők In: VERES, I., SCHMIDT, E. (szerk.): Pannon enciklopédia. Magyarország Állatvilága: 148-173. Dunakanyar 2000 Kiadó, Budapest

MAROSI, S., SOMOGYI, S. (szerk.) 1990. Magyarország kistájainak katasztere. Sajó-völgy: 950-954; Putnoki-dombság: 954-958. MTA Földrajztudományi Kutató Intézet, Budapest

PÉCHY, T., HARASZTHY, L. 1997. Magyarország kétéltűi és hüllői MME Budapest, 114 pp

SOLTI, B., VARGA, A. 1988. Kétéltű és hüllő adatok Magyarországról. Folia Hist.-Nat. Mus. Matr., 13: 113-116. (SB-VA 1988)

VARGA, A. 1995. Kétéltű és hüllő adatok Magyarországról II. Folia Hist.-Nat. Mus. Matr., 20: 209-217. (VA 1995)

VÁSÁRHELYI, I. 1964. Borsod-Abaúj-Zemplén megye gerinces faunája. Kézirat (VI 1964)

VÖRÖS, J., MAJOR, Á. 2007, Kétéltű populációk földrajzi szerkezete a Kárpát-medencében In: FORRÓ L. (szerk.): A Kárpát-medence állatvilágának kialakulása: 269-283. MTM, Budapest